

21 dekabr 2017-ci il

Nəsir İmanquliyev - milli jurnalistikamızda zamanı qabaqlayan patriarx

Müasir həyatımızı internetsiz, xəbər portalları və sosial şəbəkələr olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Bunlar elə mənbələrdir ki, hər birimizi maraqlandıran informasiyanı bu mənbələrdən əldə edə bilirik. İnternet və elektron KİV-lər yaranana qədər oxucular mətbu informasiyanı həmin gün ala bilmirdilər. Onlar bu günə aid xəbərle ən yaxşı halda sabahkı qəzetlərdə tanış ola bilirdilər. Lakin müdrik və bəsirətli, gələcəyi görməyi, zamanı qabaqlamağı, cəmiyyətin tələbatını təmin etməyi bacaran, öz işinin peşəkarları sayılan insanlar bütün dövrlərdə olub. Görkəmli jurnalist, istedadlı redaktor, pedaqoq və ictimai xadim, XX əsrin ortalarında, 60 il bundan əvvəl yeni bir nəşr - Azərbaycan paytaxtında baş verən hadisələrdən insanların elə həmin gün xəbər tutmalarına imkan verən axsam qəzeti yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etmiş Nəsir İmanquliyev məhz belə müdrik, uzaqgörən və nurlu insan idi.

Professor Nəsir İmanquliyev 1911-ci il dekabrın 22-də Bakıda anadan olub. O, bütün mənalı həyatını Azərbaycan mətbuatının, mədəniyyətin inkişafına, peşəkar jurnalist kadrlar hazırlanmasına sərf edib. Nəsir İmanquliyevin yaratdığı və 30 il ərzində fasiləsiz rəhbərlik etdiyi "Bakı" və "Baku" qəzetləri ötən əsrin 60-90-cı illərində Azərbaycan mətbuatının inkişafında böyük rol oynayıb. Bu qəzetlərin səhifələrində dərc edilən, həyatın bütün sahələrini - iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, sosial problemlər və başqa məsələləri əhatə edən materiallar bu gün də öz aktuallığını saxlayır. Azərbaycan jurnalistikasının korifeyi öz müsahibələrinin birində "Axsam qəzeti yaradılması zərurəti nə ilə bağlı idi?" suala cavabında deyib ki, 1950-ci illərin ortalarında Bakıda azərbaycandilli əhəlinin, o cümlədən ziyalıların sayının artması ilə əlaqədar, operativ məlumat almağa zərurət hiss edilirdi. Buna görə o, belə bir qəzetin yaradılmasını təklif edib. Nəsir İmanquliyev xatırlayırdı: "Lakin bu məsələ təkcə Bakıda həll edilə bilməzdi, bunun üçün mərkəzi hökumətin - Moskvanın razılığına almaq lazım idi. O vaxt mən Azərbaycan Radio Verilişləri Komitəsinə sədr təyin edilmişdim. Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsindən Şixəli Qurbanov mənə zəng vurub bildirirdi ki, Moskvanın razılığı alınıb, mənim sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Qəzetin yaradılması ilə əlaqədar bütün təşkilati işlər və ona rəhbərlik etmək mənə həvalə olundu. Mən axşam qəzetinin nəşri barədə çoxdankı arzuma nail olmuşdum, buna görə Radio Verilişləri Komitəsindəki işimdən qəzet redaktorluğuna məmnuniyyətlə keçdim, hərçənd məvacibim xeyli azaldı. Nəhayət, 1958-ci il yanvarın 10-da qəzetin birinci nömrəsi çapdan çıxdı. Həmin nömrədə Bakıda baş vermiş hadisələr barədə xəbərlər, istehsalat yenilikləri dərc olunmuşdu. Qəzetdə ədəbi yaradıcılığa xeyli yer ayrılırdı. Bizim qə-

zetin səhifələrində Abdulla Şaiq, Süleyman Rüstəm, Sabit Rəhman, Mirzə İbrahimov, Rəsul Rza, Hüseyin Abbaszadə, Qabil kimi sənət adamlarının qələmindən çıxan bədii nümunələrin dərc edilməsi ona marağı daha da artırır, oxucuların sayı çoxalırdı. ...Tədricən qəzetin tirajı artdı, biz bu qəzetə reklam əlavəsi nəşr etməyə başladıq. 1962-ci ildə isə rusdilli "Baku" qəzetinin nəşrinə başladıq. Bizim qəzetlər təkcə paytaxtda populyar deyildi, hətta Azərbaycanın ucaq rayonlarında da abunəçilərimiz vardı, bizə çoxlu oxucu məktubları gəlirdi".

Nəsir İmanquliyev bu müsahibəni 1998-ci ildə - artıq qanuni istirahətdə olduğu dövrdə, vəfatından cəmi bir neçə gün əvvəl verib. Azərbaycan jurnalistikasının korifeyi müxbirin "Bakı" və "Baku" qəzetlərinin fəxri redaktoru kimi, qəzetlərimizin bu günkü ilə bağlı fikirləriniz və yetimlərinizə arzularınız..." sualına cavabında, sanki qarşıdan gələn internet dövrünü qabaqcadan görürək deyib: "Operativliyi artırmaq lazımdır. Axı indi çox şeyi sürət həll edir".

Nəsir İmanquliyevin nəvəsi - M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin rektoru, akademik Nərgiz Paşayeva babası haqqında xatirələrində yazır: "Gün ərzində elə bir hadisə olmurdu ki, onun redaktə etdiyi qəzetlərdə işıqlandırılmasın. Bu gün bütün hadisələri internet vasitəsilə izləmək olar. Lakin o vaxt belə imkan yox idi. Mübaliğəsiz demək olar ki, o vaxt "Bakı" və "Baku" axşam qəzetləri bugünkü informasiya agentliklərinin funksiyalarını yerinə yetirir, gün ərzində baş vermiş hadisələr barədə oxuculara operativ məlumat verirdi. Bu, heç də asan məsələ deyildi. Jurnalist öz fəaliyyətində fasilə edə bilməz və Nəsir İmanquliyev də fasiləsiz işləyən peşəkar jurnalist idi. Jurnalist üçün ən əsas məsələ sözün vaxtında istifadə edilməsidir. Yazıçı öz fikirlərini və mülahizələrini bu gün olmasa, sabah da yazı bilər. Amma jurnalist başqa cür hərəkət etməlidir. Jurnalist operativ işləməlidir. Bu mənada Nəsir müəllimin fəaliyyəti ona görə qiymətli idi ki, o, qəzet redaktoru kimi, bu tələbləri incəliklərinə qədər bilir və öz gündəlik fəaliyyətində onlara riayət edirdi. Yadımdadır, o, hər gün evə qayıdandan sonra gecə saat 2-3-ə qədər işləyirdi. Bütün materialları özü oxuyur, onları gözədən keçirirdi".

Nəsir İmanquliyev informasiya janrına böyük əhəmiyyət verirdi. O, hesab edirdi ki, hər bir mətbu orqanın siması, onun nüfuzu, oxucu auditoriyası peşəkarlıqla düşünülmüş informasiya siyasəti ilə müəyyən edilir. O, uzaqgörən bir redaktor kimi informasiyanın cəmiyyətdə və dünyada mühüm rol oynadığını çox dəqiq bilirdi.

"Bakı" və "Baku" qəzetlərinə 30 il fasiləsiz rəhbərlik etmiş və yüksək peşəkar kollektiv formalaşdırmış Nəsir İmanquliyevin müasir Azərbaycan jurnalistikasının inkişafında xüsusi xidmətləri var. O, həyatının 50 ilini Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində milli kadrlar hazırlanmasına sərf edib. Bu fakültənin məzunlarından biri də mənəm. Biz birinci kursda oxuyanda professor Nəsir İmanquliyev bizi jurnalistikanın əlifbası - "Jurnalistikaya giriş" fənni ilə tanış etdi. O, bizə təkcə müasir jurnalistikanın nəzəriyyəsini öyrətməklə kifayətlənmir, həm də özünün rəhbərlik etdiyi qəzetlərin nümunəsində redaksiyanın adı iş günləri, jurnalist materiallarının necə yaranması, informasiyanın necə əldə edilməsi, eyni bir mövzunu müxtəlif janrlarda necə açıqlamaq mümkün olması barədə danışdı. Professor Nəsir İmanquliyev həm də bugünkü ali jurnalist təhsilinin simasını müəyyən etmiş jurnalist kursları yaratmışdı. Bugünkü media kapitanlarının əksəriyyəti vaxtilə Nəsir müəllimin tələbələri olublar. Onun keçmiş tələbələrindən biri - Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) baş direktoru Aslan Aslanov unudulmaz müəllimi haqqında xatirələrində yazır: "Nəsir müəllim ömrünün sonunadək Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində dərs deyib. Ancaq zənnimcə, Nəsir müəllimin əsl universiteti "Bakı" və "Baku" qəzetləri olub. Professor Nəsir İmanquliyev universitet auditoriyalarında tələbələrə yalnız jurnalistikanın əsaslarını öyrətdirdi. "Bakı" və "Baku"nun "auditoriyalarında" isə bizə qəzetçilik işinin incəlikləri ilə bərabər, jurnalistika

məharəti, redaktə bacarığı, səbirle işləmək vərdişləri, ən başlıcası isə Nəsir İmanquliyev şəxsiyyətinə xas olan xeyirxahlıq, alicənablıq, nəciblik, yüksək daxili mədəniyyət və böyüklük - ağısaqqallıq, təmkinlilik kimi məziyyətləri təlqin edirdi..."

Oxucuların yaşlı nəslinin nümayəndələri hər gün axşamçağı "Bakı" və "Baku" qəzetləri üçün köşklərin qarşısında növbəyə dayandıqları illəri yaxşı xatırlayırlar. Öz işinin xüsusiyyətinə görə həm ölkədə, həm də xaricdə baş verən bütün yenilikləri hər gün izləyən Aslan Aslanov qeyd edir ki, Nəsir müəllim hələ yarım əsr bundan əvvəl jurnalistikanın informasiya janrını yüksək qiymətləndirir, onun buraxdığı qəzetlərin səhifələrində operativ, dəqiq, maraqlı və rəngarəng xəbərlərin yerləşdirilməsinə üstünlük verirdi. Aslan Aslanov müəlliminə həsr etdiyi "Ustad dərsi unudulmur..." sərəlvhəli məqaləsində yazır: "Bu, şəhər qəzetlərini o zaman digər mətbu nəşrlərdən fərqləndirən əsas cəhətlərdən biri idi".

Jurnalistikamızın ağısaqqalı, Bakı Dövlət Universitetinin professoru Şirməmməd Hüseyinov "Mənavi təmizlik ölçüsü" adlı məqaləsində Azərbaycan jurnalistikasının korifeyini xatırlayaraq yazır ki, Nəsir İmanquliyev onun üçün həm müəllim, həm də istər müəllimlik, istərsə də elmi fəaliyyətində həmkar olub. Professor Şirməmməd Hüseyinov yazır: "1966-cı ildə "Azərnəşr" kafedramızın hazırladığı "Jurnalistika məsələləri" dərs vəsaitini nəşr etdi. Bu kitabın əsas müəlliflərindən biri də Nəsir İmanquliyev idi. "Qəzetdə xəbər" bölməsini Nəsir müəllimlə mən birgə yazmışdıq. Tələbələr indi də bu dərs vəsaitindən istifadə edirlər". Ş.Hüseyinov Nəsir müəllimin jurnalist kadrlarının bir neçə nəslinin müəllimi olmasını vurğulayaraq qeyd edir ki, jurnalistika fakültəsində işgüzar ab-havanın, orada hökm sürən tələbkarlıq, ədalət, nəciblik və səmimiyyətin əsasını məhz Nəsir İmanquliyev kimi pedaqoqlar qoyublar. 1980-ci illərin əvvəlində jurnalistikada ilk addımlarını atan bir müxbir kimi, bu sətirlərin müəllifinə müasir jurnalistikanın klassiki Nəsir İmanquliyevin müəllimliyini dinləməklə bərabər, onunla bir binada işləmək xoşbəxtliyi nəşib olub. O vaxt əksər qəzet və jurnalların redaksiyaları həmin binada yerləşirdi. Mən "Vışka" qəzetində işləyirdim, mənə bir kursda oxuyan rəfiqəm isə "Baku" qəzetinin əməkdaşı idi. Tez-tez onların redaksiyasına baş çəkirdim. Bu redaksiyanın iş ritmi mənə həmişə heyran edirdi - kollektiv şövqlə, operativ və dinamik çalışırdı. Qəzeti səhifələnməyə və çapa vaxtında təqdim etmək lazım idi ki, axşam oxucular onu alıb cari günə aid xəbərləri öyrənsinlər. Hesab edirdim ki, Nəsir müəllim çox tələbkar və bir qədər sərt adamdır. O vaxt redaksiyada işləyən gənc jurnalistlər isə deyirdilər ki, Nəsir müəllimin zahiri sərtliyinə baxmayaraq, öz kollektivinin üzvlərinə, xüsusən gənc kadrlara münasibətdə ata kimi xeyirxah və qayğıkeşdir,

onlara etimad göstərir və kömək edir, lakin, eyni zamanda, tələbkar-dır, hərçənd, özünə qarşı daha artıq dərəcədə tələbkar idi.

Tanınmış jurnalist, uzun illər "Bakı" qəzetində işləmiş Dağbəyi İsmayilov "Mətbuatımızın siması və ya ustadımın portretindən ştrixlər" adlı məqaləsində yazır ki, Nəsir müəllim ona universitetdə beş il dərs deyib, ali məktəbi bitirəndə isə onu "Bakı" qəzetinin redaksiyasına işə dəvət edib. D.İsmayilov öz xatirələrində yazır: "İndi iftixar hissi ilə demək olar ki, Nəsir müəllimin redaktoru olduğu şəhər qəzetlərinin redaksiyası özünəməxsus dəst-xəttə, təlim və tərbiyə üsullarına malik milli jurnalistika universiteti idi. Bu universitetə qəbul olunmaq, vicdanlı, təmiz, mənəviyyatlı və peşəkar qəzetçiliyin sirlərinə yiyələnmək, qələm əhlinin əzablı həyat tərzinə alışmaq, onun ağır-acılarına tablaşmaq nə qədər çətin idisə, hansı səbəbdənsə oranı tərk etmək, başqa iş yerinə getmək ondan da qat-qat çətin idi. Son dərəcə qayğıkeş və rəhmli bir insan olan Nəsir müəllim hər nədə desən güzəştə gedərdi, amma kadr məsələsində yox. O, kadrların qədrini-qiymətini bilirdi. Nəsir müəllim öz kollektivini çox sevirdi, 30 il fasiləsiz bu kollektivə rəhbərlik edib". Dağbəyi İsmayilov öz böyük müəlliminin bu sözlərini sitat götürür: "Mənim iki evim, iki ailəm vardır. Biri yaşadığım ev, biri də çalışdığım redaksiyadır. Hər ikisi mənə doğma və əzizdir". Bu, həqiqətən belə idi. O, doğrudan da hər iki evi, hər iki ailəsi ilə nəfəs alırdı. Bu sevginin, bu istəyin nəticəsi idi ki, Nəsir müəllim təqaüdə çıxandan sonra da redaksiya ilə müntəzəm əlaqə saxlayır, "Bakı" və "Baku"nun hər sayını alıb diqqətlə oxuyur, dərhal da zəng vurub iradlarını deyir, tövsiyələrini verir. Hərçənd zarafatla deyirdi: "Məni "Bakı"ya müxbir götürsələr böyük həvəslə gəlib işləyərdəm".

Nəsir İmanquliyevin öz kollektivinə, öz tələbələrinə bağlılığını onun nəvəsi, akademik Nərgiz Paşayeva da öz xatirələrində qeyd edir: "O, çoxlarının mənavi atası idi. Onun təkcə bir uşağı yox idi, onun yetimləri, qəzet əməkdaşları, jurnalistlər onun övladları idi".

Görkəmli jurnalist, sözün həqiqi mənasında peşəkar, həmişə öz dövründən bir neçə addım irəlində gedən novator, həssas və qayğıkeş pedaqoq, öz tələbələrinə nəzəri biliklərlə yanaşı, həm də jurnalistin əxlaq kodeksini aşılamaq, sadə dildə desək, bu peşədə nəyin yaxşı və nəyin pis olduğunu başa salmaq, incə qəlbli, nurlu və təmiz insan, qayğıkeş ailə başçısı, Aida xanım İmanquliyeva kimi gözəl bir övlad böyütmüş ata...

Bütün bu ifadələr bir nəfərə - professor Nəsir İmanquliyevə aiddir. Deyirlər insan başqalarının qəlbində və yaddaşında öz əməlləri ilə yaşayır. Bu mənada Jurnalist və Müəllim Nəsir İmanquliyev özünə ölməzlik qazanıb.

Laçın Sultanova
AZƏRTAC-ın müxbiri